

НАСТІЛЬНА ГРА ПРО УЧАСТЬ МОЛОДИХ ЛЮДЕЙ

МІНІСТЕРСТВО
МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ

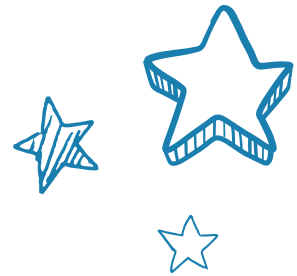

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

НАСТІЛЬНА ГРА ПРО УЧАСТЬ МОЛОДИХ ЛЮДЕЙ «РІШЕННЯ Є!»

**Настільна гра про участь молодих людей
«Рішення є!» / «Solution exists!»**

Погляди, висловлені в цій публікації,
є відповідальністю авторів/авторок і можуть
не збігатися з офіційною політикою Ради Європи.

Усі запити щодо відтворення чи перекладу
всього або частини цього документа належить
адресувати Директорату з питань зв'язку
(F-67075 Strasbourg Cedex) або на адресу:
publishing@coe.int.

Усю іншу кореспонденцію щодо
цього документа потрібно надсилати
до Департаменту молоді Ради Європи.
Гру підготовлено в межах діяльності
проєкту Ради Європи
«Молодь за демократію в Україні: Фаза III»,
що його реалізують у межах Плану дій Ради Європи
для України на 2023 – 2026 рр.

Розроблення гри:

Альона Глазкова
Олена Черних
Людмила Кіндрат
Юлія Бєлоконь

Координування:

Олена Черних

Редагування:

Валентина Лєснова

Макет:

Денис Коновалов

Фото:

Проєкт Ради Європи
«Молодь за демократію в Україні»

© Рада Європи,
березень 2025

Надруковано
в Україні

Вдячність за участь у розробленні концепції гри, її апробації й подальшому покращенні:

- ★ Експертній команді з розроблення концепції та пілотування гри: Юлії Єлфімовій, Оксані Червяковій, Назарію Боярському, Іллі Точеному, Людмилі Лук'яновій, Євгенії Федотовій.
- ★ Усім, хто брали участь у 2023 році в анкетуванні про концепцію дружнього до молодих людей освітнього ресурсу про участь: Анастасії Нетрибуцькій, Людмилі Лесів, Катрін, Лідії Квашнюк, Софії, Анатолію, Миколі Провозіну, Богдану Шкрабову, Ірині Полетусі.
- ★ Начальнику управління молодіжної політики Міністерства молоді та спорту України Владиславу Яцуку за огляд наявних ігор і рекомендації щодо створення цієї гри.
- ★ Учасникам і учасницям та організаторам і організаторкам «Human rights camp» – національного тренінгу-курсу з освіти з прав людини й використання **посібника з освіти з прав людини за участю молоді «Компас»¹** (30 липня – 05 серпня 2023 року, екоцентр «Стіна» Вінницької області): Ярославу Геращенку, Андрію Мокрецову, Яні Гаркуші, Стасу Мінтусу, Єлизаветі Сивицькій, Івану Плахотнику, Владиславу Авер'янову, Діані Рожко, Олександрі Олійнічук, Олексію Пойманову, Олександрю Клапатюку, Катерині Проценко, Юлії Нечитайлюк, Світлані Лаптевій.
- ★ Учасникам і учасницям тренінгу-семінару із соціальної згуртованості та включення, громадської участі та демократичного громадянства, недискримінації та рівності для молодих активістів та активісток (25 – 29 вересня 2023 року, м. Львів): Наталії Авраменко, Єлизаветі Бончужній, Марії Бруяці, Дар'ї Волобуєвій, Єгору Ганжі, Ірині Жук, Софії Зінчук, Анатолію Іванову, Євгенії Кривошеєнко, Ірині Кузіній, Миколі Лаптенку, Ользі Маслій, Оксані Нідзельській, Олександрю Нікологорському, Тамарі Нужній, Костянтину Остапенку, Кирилу Пеліванову, Євгену Полуніну, Ренату Багриновському-Ліщині, Валентині Рєзнік, Марії Романовій, Руслану Салінку, Майклу Стоуну.
- ★ Учасникам і учасницям тренінгу-семінару із молодіжної політики, заснованої на підходах участі, участі молоді та громадської участі у процесі ухвалення рішень для молодих активістів та активісток (18 – 22 березня 2024 року, м. Львів): Григорію Андрейченку, Марії Атаян, Крістині Василюк, Ганні Дмитрієвій, Ірині Думі, Івану Жеведю, Валерії Жигаревич, Максиму Закаблуку, Анжеліні Єрьоменко, Івану Івасюку, Марії Кузнєцовій, Софії Кучер, Миколі Лаптенку, Анастасії Лобач, Ользі Маслій, Олександрю Нікологорському, Ангеліні Новиковій, Марії Охват, Катерині Петрович, Івану Потапову, Іллі Точеному, Максиму Філоненку, Денису Ющуку.
- ★ Учасникам і учасницям тренінгу-семінару з молодіжної політики, заснованої на підходах участі, участі молоді та громадської участі у процесі ухвалення рішень (24 – 28 червня 2024 року, м. Львів): Олесі Андрусик, Ірині Бращенко, Віталію Бурікову, Наталії Буркуш, Дар'ї Волобуєвій, Марині Головки, Вікторії Заславській, Юрію Ковальчуку, Валерії Кохан, Олександрі Лось, Дарині Мельник, Марині Міхеєвій, Ігорю Мічуріну, Родіону Оверку, Дар'ї Панфіловій, Карині Приходько, Ростиславу Тимошенку, Ользі Ткач, Оксані Чаплінській, Оксані Шклярівій.
- ★ Учасникам і учасницям першого навчального семінару тривалого навчального курсу – тренінгу для тренерів і тренерок у сфері молоді (15 – 19 липня 2024 року, м. Львів): Єлизаветі Бончужній, Вікторії Гримут, Ніні Гулак, Владиславу Діброві, Марії Диденко, Яні Доманюк, Вірі Дрангой, Вікторії Дрофі, Анастасії Забеліній, Аліні Касьяновій, Богдану Кірсті, Євгенії Кривошеєнко, Володимирю Крижановському, Ользі Медведєвій, Анні-Марії Михайлюк, Олесі Мусієнко, Інні Немеровець, Дарії Панчук, Вікторії Поліщук, Олександрю Станасюку, Марині Сташиній-Неймет, Вікторії Стомі, Андрію Танічу, Уляні Яжик, Вадиму Байдаку, Юліану Крицаку.

1. Компас: посібник з освіти з прав людини за участю молоді. URL: <https://rm.coe.int/compass-2024-ukr/1680afc555>

Настільна гра про участь молодих людей «Рішення є!»

«... участь молоді в процесах ухвалення рішень підвищує ефективність публічних політик і зміцнює демократичні інститути через відкритий діалог».

Рейк'явікська декларація
«Об'єднані навколо наших цінностей»²

Настільна гра про участь молодих людей «Рішення є!» розроблена в Україні у відповідь на запит національних і локальних партнерів проєкту Ради Європи «Молодь за демократію в Україні: Фаза III» у 2023 – 2024 роках в умовах агресії Російської Федерації проти України.

У співпраці з Міністерством молоді та спорту України, Українською асоціацією молодіжних рад у 2023 році проєкт Ради Європи проаналізував бачення й потреби молодих людей щодо створення нового освітнього ресурсу про участь молоді. 77 молодих людей висловили їхні думки щодо ідеї створення освітнього ресурсу для молодих людей для посилення участі молоді.

«Молоді люди хочуть брати участь як очно, так і онлайн, залежно від можливостей. Вони хочуть мати достатньо ресурсів для втілення їхніх ідей і проєктів».

Учасниця аналізу бачень молодих людей, 19 років

Думки молодих людей і зміст **Переглянутої Європейської хартії про участь молоді в місцевому та регіональному житті**³ стали основою для розроблення нового освітнього інструменту.

Мета гри – дослідити:

- політики, які стосуються молодих людей, і способи посилення цих політик;
- бар'єри, які можуть перешкоджати участі молоді;
- умови, стани, обставини, які можуть допомагати долати ці бар'єри;
- форми участі молоді;
- підхід ПЗПМП – Право, Засоби, Простір, Можливості, Підтримка – для участі молодих людей і порефлексувати, як усе це пов'язано з участю кожного й кожної в ухваленні рішень у реальному житті.

Настільна гра «Рішення є!» **передбачає рівну участь** усіх гравців/гравчинь. Це означає, що всі рішення в грі ухвалюють спільно, не обов'язково консенсусом, може бути більшістю. Кожен стіл (група учасників та учасниць) на початку гри вирішує, як вони будуть ухвалювати рішення. Цей механізм розвиває компетентності ведення діалогу та практику домовляння.

2. United around our values - Reykjavík declaration (2023).

URL: <https://rm.coe.int/4th-summit-of-heads-of-state-and-government-of-the-council-of-europe/1680ab40c1>

3. Переглянута Європейська хартія про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті.

URL: <https://rm.coe.int/168071b58f>

Настільна гра передбачає **ознайомлення з політиками**, згаданими в **Переглянутій Європейській хартії про участь молоді в громадському житті на місцевому й регіональному** рівнях, разом із заходами для участі молодих людей в їхніх громадах і прикладами участі молодих людей у межах згаданих політик з українських і європейських теренів⁴:

- ✓ політика з питань спорту, відпочинку й асоціативного життя;
- ✓ політика щодо сприяння зайнятості молоді й боротьби з безробіттям;
- ✓ міське середовище й житлові умови, житлова політика і транспорт;
- ✓ політика освіти й навчання, яка заохочує участь молоді;
- ✓ політика мобільності й обмінів;
- ✓ політика в галузі охорони здоров'я;
- ✓ політика гендерної рівності;
- ✓ політика доступу до культури;
- ✓ політика сталого розвитку й охорони навколишнього середовища;
- ✓ політика боротьби з насильством і злочинністю;
- ✓ політика боротьби з дискримінацією;
- ✓ політика щодо сексуальної освіти;
- ✓ політика доступу до прав і законодавство.

Що входить до комплекту гри?

До гри входять:

- ✓ ігрові поля двох дизайнів (зірки і цифри);
- ✓ 13 карток з політиками, що стосуються молодих людей;
- ✓ інструкція для гравців/гравчинь із запитаннями для обговорення після гри;
- ✓ картки ПЗПМП⁵ (білого кольору) – 55 одиниць;
- ✓ картки бар'єрів / перешкод (червоного кольору) – 70 одиниць;
- ✓ картки посилень (зеленого кольору) – 70 одиниць;
- ✓ картки з формами участі (блакитного кольору) – 24 одиниці.

Картки ПЗПМП – це приклади реалізації права на участь, наявності засобів і підтримки для участі молоді, простору для участі молодих людей і можливостей цієї участі, зібрані від молодих людей під час тренінгу «Молодіжна політика, заснована на підходах участі» в березні 2024 року.

Картки бар'єрів / перешкод для участі молодих людей – це про те, що зупиняє молодих людей брати участь у житті громади. Ці картки були запропоновані молодими людьми й тими, хто з ними працюють, під час участі в навчаннях, організованих спільно Радою Європи і Міністерством молоді та спорту України в 2023 – 2024 роках в Україні.

Картки посилень – це ситуації, випадки, життєві обставини, які допомагають долати бар'єри участі. Приклади посилень запропоновані молодими людьми в березні 2024 під час тренінгу з молодіжної політики, заснованої на підходах участі. Робоча група деталізувала їх у події, умови, кроки, які може зробити сама молода людина, або ж те, що від неї не залежить.

4. Навчальний посібник для проведення навчання за Типовою загальною короткостроковою програмою підвищення кваліфікації для державних службовців та службовиць і посадових осіб місцевого самоврядування «Молодіжна політика, заснована на підходах участі», проєкт (2023). URL: <https://rm.coe.int/-/1680ae0ef2>

5. Переглянута Європейська хартія про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті. URL: <https://rm.coe.int/168071b58f>

Як грати?

Кількість гравців/гравчинь – бажано від двох до п'яти за одним столом. В іншому випадку може бути складно забезпечити участь кожного й кожної (проте можливо). Вік гравців – від 14 років.

Гравець/гравчиня має на початку гри:

- ознайомитись з правилами гри (інструкцією);
- обрати ігрове поле та фішку;
- обрати або витягти наосліп картку з однією з політик.

Усі подальші ходи гравця/гравчині будуть пов'язані з обраною або отриманою політикою. Картку з політикою гравець/гравчиня кладе перед собою відкритою. Деталі гри та правила описані в інструкції.

Час гри залежить від кількості гравців/гравчинь, за умови участі п'ятьох осіб гра зазвичай триває 60 хв.

Після гри можна обговорити її хід за допомогою запитань для обговорення, які представлені в інструкції. Гра не виключає наявності ведучого/ведучої, які не беруть участі в грі, але допомагають іншим з правилами, картками, ходами, а також можуть фасилітувати обговорення після гри.

Хто може організовувати гру?

Гру можуть використовувати молодіжні працівники та працівниці, освітяни та освітянки, тренери та тренерки в громадських організаціях, молодіжних центрах, молодіжних просторах, молодіжних радах під час спеціалізованих навчань про участь молоді, уроків громадянської освіти, у вільний час тощо. Настільна гра може стати приводом для розмови з молодими людьми про їхню участь і можливості участі як на локальному, так і національному рівнях.

Гра може бути продовжена вправами з **посібників Ради Європи «Скажи своє слово!»⁶, «Компас»⁷ або ж навчального посібника для проведення навчання за Типовою загальною короткостроковою програмою підвищення кваліфікації для державних службовців та службовиць і посадових осіб місцевого самоврядування «Молодіжна політика, заснована на підходах участі»⁸.**

6. Скажи Своє Слово! (Have your say!).

URL: <https://book.coe.int/en/youth-other-publications/7639-skazhi-svoje-slovo-have-your-say-ukrainian-version.html#>

7. Компас: посібник з освіти з прав людини за участю молоді. URL: <https://rm.coe.int/compass-2024-ukr/1680afc555>

8. Навчальний посібник для проведення навчання за Типовою загальною короткостроковою програмою підвищення кваліфікації для державних службовців та службовиць і посадових осіб місцевого самоврядування «Молодіжна політика, заснована на підходах участі», проєкт (2023). URL: <https://rm.coe.int/-/1680ae0ef2>

РАДА ЄВРОПИ І МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА

Рада Європи є провідною правозахисною організацією на континенті й виступає на підтримання свободи вираження поглядів і ЗМІ, свободи зібрань, рівності, захисту меншин. Вона проводила кампанії з таких питань: захист дітей, мова ворожнечі в інтернеті, права ромів/ромок. Усі держави-члени Ради Європи приєдналися до Європейської конвенції з прав людини – договору, призначеного захищати права людини, демократію й верховенство права. Європейський суд з прав людини здійснює нагляд за реалізацією Конвенції. Україна набула членства в Раді Європи в листопаді 1995 року.

Департамент молоді⁹ є частиною Директорату демократичної участі у складі Генерального директорату з питань демократії Ради Європи й відповідає за реалізацію молодіжної політики в Раді Європи. Департамент розробляє керівні принципи, програми і правові документи для формування послідовної й ефективної молодіжної політики на місцевому, національному і європейському рівнях. Він покликаний узагальнювати й розповсюджувати знання й досвід, які стосуються життєвих ситуацій, прагнень і засобів вираження поглядів європейської молоді.

Видання «**Think Youth**» від Департаменту молоді Ради Європи.

URL: <https://www.coe.int/en/web/youth/-think-youth-newsletter>

Стабільність демократичного суспільства ґрунтується на креативності, динамізмі, соціальній відповідальності й компетентності молодих людей. Водночас демографічні зміни, технологічний розвиток і зростання соціальної нерівності ставлять молодих європейців/європейок у важке становище. Дехто з них відчуває зростання проблем щодо повної реалізації прав людини, особистого розвитку, змістовної громадської участі та інтегрування в суспільство, а також безперешкодного переходу до самостійного життя; у ситуації особливого ризику перебувають вразливі й маргіналізовані групи молоді.

У будь-якій молодіжній політиці провідну роль відіграє громадська участь молоді. Це знайшло відображення у двох важливих стандартах Ради Європи – **Переглянутій Європейській хартії про участь молоді в місцевому та регіональному житті¹⁰** та **Рекомендації Комітету міністрів про доступ молодих людей до прав¹¹**. Участь молодих людей у житті громади є правом людини й водночас умовою їхнього успішного інтегрування й незалежності як активних, самостійних і відповідальних громадян і громадянок зараз і в майбутньому. У січні 2020 року Комітет міністрів ухвалив **Стратегію молодіжного сектора до 2030 року¹²**, яка зокрема містить відповіді на нові запитання й виклики, що з ними стикаються молоді люди в усій Європі.

9. The Youth Department of the Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/en/web/youth>

10. Переглянута Європейська хартія про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті. URL: <https://rm.coe.int/168071b58f>

11. Рекомендація CM/Rec(2016)7 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про доступ молодих людей до прав.

URL: <https://rm.coe.int/access-to-rights-for-young-people-cm-2016-7-ua-ukr/1680a0f163>

12. Стратегія молодіжного сектору Ради Європи до 2030 року.

URL: <https://rm.coe.int/a5-brochure-youth-sector-strategy-2030-ukrainian/1680a0d1f3>

16 – 17 травня 2023 року в Рейк'явіку (Ісландія) відбувся Саміт глав держав і урядів 46 держав-членів Ради Європи. Вони домовилися зміцнити Організацію, забезпечити відповідальність за збройну агресію Російської Федерації проти України й підтримати жертв. У день відкриття Саміту показали відео з Оленою Глазковою (Кременчук, Полтавська область) про молодіжну роботу в Україні¹³. За результатами саміту створили Реєстр збитків, завданих війною Росії проти України, і ухвалили Декларацію, присвячену становищу дітей, закликавши надати підтримку українській владі для забезпечення негайного повернення дітей, незаконно переміщених і депортованих російськими військовими.

Застерігаючи від відступу від демократії, лідери й лідерки Ради Європи ухвалили «Рейк'явікські принципи для демократії» – низку принципів, які мають поважати демократичні держави, як-от: свобода слова, зібрань та об'єднань, незалежні інституції, неупереджені й ефективні судові системи, боротьба з корупцією і демократична участь громадянського суспільства та молоді. У **Рейк'явікській декларації «Об'єднані навколо наших цінностей»** підкреслено важливу роль молодих людей: «... участь молоді в процесах ухвалення рішень підвищує ефективність публічних політик і зміцнює демократичні інститути через відкритий діалог»¹⁴.

13. Відео з Альоною Глазковою (Громадська організація «Кременчуцький інформаційно-просвітницький центр «Європейський клуб»», м. Кременчук). URL: <https://vimeo.com/councilofeurope/review/824023049/7c5887585e> (коротка версія), <https://vimeo.com/manage/videos/824024771> (повна версія)

14. United around our values – Reykjavík declaration (2023).

URL: <https://rm.coe.int/4th-summit-of-heads-of-state-and-government-of-the-council-of-europe/1680ab40c1>

ПРОЄКТ РАДИ ЄВРОПИ «МОЛОДЬ ЗА ДЕМОКРАТІЮ В УКРАЇНІ»

Взаємодія між Радою Європи і Україною в галузі молодіжної політики триває вже кілька років на основі двосторонньої програми співробітництва. Серед її основних заходів були міжнародний огляд молодіжної політики України, публікація українською мовою посібника «Компас» і низка заходів у галузі громадської участі молоді й молодіжної політики.

Додаткова інформація про це співробітництво міститься на присвяченій Україні сторінці молодіжного порталу Ради Європи: <https://www.coe.int/en/web/youth>

План дій Ради Європи для України «Стійкість, відновлення та відбудова» на 2023 – 2026 роки¹⁵ є інструментом стратегічного планування, який має на меті за допомогою співпраці доповнити зусилля країни з подальшого узгодження законодавства, інституцій і практики з європейськими стандартами в галузях прав людини, верховенства права та демократії й у такий спосіб підтримати країну у виконанні її зобов'язань як держави-члена Ради Європи. До Плану дій Ради Європи для України ввійшли й молодіжні питання, зокрема заходи, спрямовані на зміцнення молодіжної політики, що ґрунтується на участі всіх зацікавлених сторін, і посилення роботи з молоддю під час війни й у післявоєнний період з урахуванням конкретних потреб молоді.

Проект «Молодь за демократію в Україні: Фаза III»¹⁶ розпочато в межах Плану дій Ради Європи для України на 2023 – 2026 роки й побудовано на результатах і досвіді проєкту Ради Європи «Молодь за демократію в Україні» у 2020 – 2022 роках. Проєкт спрямований на те, що молоді люди в Україні отримують переваги від участі в молодіжній політиці та якісної молодіжної роботи для зміцнення власної стійкості й добробуту, для реалізації їхніх прав людини і свобод, демократичної участі та громадянства у воєнний і повоєнний час.

Проект підкреслює важливість **Стратегії молодіжного сектора Ради Європи до 2030 року¹⁷** й відображає Національну стратегію державної молодіжної політики до 2030 року, Державну цільову соціальну програму «Молодь України» на 2021 – 2025 роки.

Візуальний інструмент «Зірки. Stars. Les Étoiles.» для освіти й навчання молодих людей і професійних спільнот з прав людини, демократії, неформальної освіти, участі молоді, охорони навколишнього середовища, культурної спадщини, штучного інтелекту, протидії дискримінації та соціальної згуртованості.

Проект заохочує зацікавлені сторони молодіжної політики й молодіжної роботи в Україні впроваджувати й поширювати Рекомендації Комітету Міністрів державам-членам:

про доступ молоді з неблагополучних районів до соціальних прав, CM/Rec(2015)314¹⁸;

про доступ молодих людей до прав, CM/Rec(2016)715¹⁹;

про молодіжну роботу, CM/Rec(2017)416²⁰;

про участь ромської молоді, CM/Rec(2023)417²¹;

про захист молодіжного громадянського суспільства і молоді та підтримки їхньої участі в демократичних процесах, CM/Rec(2022)618²².

15. План дій Ради Європи для України «Стійкість, відновлення та відбудова» на 2023 – 2026 роки.

URL: <https://rm.coe.int/action-plan-ukraine-2023-2026-ukr/1680aa8282>

16. Сайт проєкту Ради Європи «Молодь за демократію в Україні». URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/youth-for-democracy-in-ukraine>

17. Стратегія молодіжного сектора до 2030 року. URL: <https://www.coe.int/en/web/youth/youth-strategy-2030>

18. Рекомендація CM/Rec(2015)3 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про доступ молоді з неблагополучних районів до соціальних прав. URL: <https://rm.coe.int/access-to-social-rights-cmrec-2015-3-ukr/1680a0f164>

19. Рекомендація CM/Rec(2016)7 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про доступ молодих людей до прав.

URL: <https://rm.coe.int/access-to-rights-for-young-people-cm-2016-7-ua-ukr/1680a0f163>

20. Рекомендація CM/Rec(2017)4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про молодіжну роботу.

URL: <https://rm.coe.int/ukr-youth-work-in-the-spotlight/1680a4bd04>

21. Рекомендація CM/Rec(2023)4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо участі ромської молоді.

URL: <https://rm.coe.int/rec-on-roma-youth-participation-upd-2774-6711-4760-v-1/1680abf18f>

22. Рекомендація CM/Rec(2022)6 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про захист молодіжного громадянського суспільства і молоді та підтримки їхньої участі в демократичних процесах.

URL: <https://rm.coe.int/rec-on-youth-civil-society-upd-2764-3898-5224-v-1/1680abf191>

Інструкція до настільної гри про участь молодих людей «Рішення є!»

Привіт, друже або подруго!

Те, що ти бачиш перед собою, – це скарб. Це настільна гра про участь.

Так-так. Тут будемо досліджувати можливі стратегії змін у власній громаді, на рівні регіону або країни, дізнаватися історії інших, думати про те, які є бар'єри/перешкоди для участі та що може допомогти їх подолати.

У цій грі, коли ми говоримо про **участь** молоді, маємо на увазі **можливість впливати на процес ухвалення рішень, які стосуються молодих людей**.

Якщо коротко, то це будь-які рішення! Бо молоді люди не лише користуються послугами молодіжних центрів і є членами/членкинями молодіжних рад. Вони також здобувають освіту: формальну (середню, вищу), неформальну. Молоді люди користуються громадським транспортом та орендують житло. Купують житло (бо коли говоримо про молодих людей в Україні, маємо на увазі людей у віці 14 – 35 років), хворіють і лікуються, голосують на виборах і можуть бути депутатами й депутатками, відвідують різні гуртки: спортивні, культурні, розважальні. Молоді люди народжують дітей і прагнуть мати місце для них у дитячому садку.

Молоді люди подорожують Україною й за кордон, як вимушено, так і за власним бажанням. Можуть бути дискриміновані, скоювати злочини й бути покараними. Вони сортують сміття й адвокатують просування нових екологічних норм, компостують і зменшують власне споживацтво, борються за рівну оплату праці для чоловіків і жінок та права ЛГБТІК*. Молоді люди працюють на касах у супермаркетах, в агросекторі, на заводах, на Укрзалізниці, надають психологічну допомогу, навчають і лікують, розвивають сферу ІТ, служать у ЗСУ та є ветеранами і ветеранками. Молоді люди всюди!

У грі є п'ять наборів карток:

- Картки ПЗПМП – Право, Засоби, Простір, Можливості, Підтримка (білого кольору) – 55 одиниць.
- Картки бар'єрів / перешкод (червоного кольору) – 70 одиниць.
- Картки посилень (зеленого кольору) – 70 одиниць.
- Картки з формами участі (блакитного кольору) – 24 одиниці.
- Картки з політиками – 13 одиниць.

Картки ПЗПМП

ПЗПМП – це скорочення перших літер від важливих елементів, які роблять можливою участь молоді: **право, засоби, простір, можливості, підтримка**. Цей підхід запропоновано в Переглянутій Європейській хартії про участь молоді в місцевому та регіональному житті.

Це те, що допомагає молодим людям брати участь в ухваленні рішень. Участь молодих людей у розробленні цієї гри забезпечена від самого початку – картки, які є в грі, були запропоновані учасниками і учасницями тренінгу Ради Європи «Молодіжна політика, заснована на підходах участі» в березні 2024 року в м. Львів.

* Лесбійки, геї, бісексуали, трансгендери, інтерсексуали та квір-персони.

Право

В ідеалі, на місцевому та/або регіональному рівні мають існувати нормативні акти, що закріплюють необхідність надавати молодим людям консультації й забезпечувати їхнє право брати участь у вирішенні питань, у заходах та ухваленні рішень, що їх стосуються. Але навіть у тих громадах, де офіційно не існує такого документа, молоді люди мають право на участь. Інакше кажучи, це одне з основних прав, дотримання якого молоді люди мають вимагати.

Засоби

Життя молодих людей значно ускладнюється, якщо вони не мають достатньо засобів (наприклад, фінансових) чи перебувають на межі бідності через безробіття. Це може означати, що відсутність забезпечення основними потребами, як-от їжа чи житло, призводить до ізольованості або маргіналізації. Природно, що в таких умовах головним завданням для цих людей є пошук засобів для існування та способів отримання необхідних ресурсів. Як наслідок, молодим людям у таких умовах не вистачає часу або мотивації для участі в житті організації або громади.

Для того, щоб заохочувати молодих людей до повноцінної участі, спершу слід задовольнити їхні основні життєві потреби: адекватне соціальне забезпечення, освіту, житло, охорону здоров'я, транспорт, уміння користуватися технологіями й доступ до них.

Простір

Молодим людям необхідно мати місце для проведення власного часу, зустрічей чи заходів (офлайн і онлайн).

Ідеться не лише про фізичний простір, а про надання набагато більшого простору для участі в процесі вироблення політики на рівні інституцій. По суті, це означає, що думки молодих людей, їхні рекомендації й консультації мають реально впливати на рішення, що їх ухвалюють.

Можливості

Молоді необхідно мати можливості для активної участі. Це означає, до прикладу, що молодим людям потрібен легкий доступ до інформації щодо того, як бути залученими, які є доступні можливості та де їх можна отримати. Коли молоді люди будуть поінформовані про те, що відбувається в їхній місцевій громаді, вони можуть ухвалити обґрунтоване рішення й самі визначити рівень їхньої участі.

Підтримка

Молодь має багато талантів і володіє потенціалом до участі, але без необхідної підтримки ця участь може бути не повністю ефективною. Молодим людям необхідно мати доступ до різних форм підтримки – фінансової, моральної, інституційної на різних рівнях: особистому, організаційному чи на рівні місцевої громади.

Картки бар'єрів / перешкод.

Цей набір карток оприявнює перешкоди, з якими можуть стикатись молоді люди в процесі участі. Протягом гри тобі доведеться думати, якими шляхами та/або формами участі ти зможеш подолати ці бар'єри. Участь молодих людей у розробленні цієї гри забезпечена від самого початку – картки, які є в грі, були створені за участю учасників та учасниць різних навчань, що їх проводила Рада Європи спільно з Міністерством молоді та спорту України для молодих людей і професійних спільнот у 2022 – 2024 рр. в Україні в умовах агресії Російської Федерації проти України.

Картки посилень.

Цей набір карток допомагатиме долати перешкоди та сприяти процесу участі. Участь молодих людей у розробленні цієї гри забезпечена від самого початку – картки, які є в грі, були запропоновані учасниками/учасницями тренінгу Ради Європи «Молодіжна політика, заснована на підходах участі» в березні 2024 року у м. Львів і допрацьовані робочою групою.

Картки з формами участі.

Це набір карток з формами участі, які існують у сучасному світі, доступні для молодих людей і допомогатимуть долати бар'єри, втілювати зміни та пропозиції в обраній сфері політики, дотичній до молоді. Картки не містять повного переліку форм участі й можуть бути доповнені.

Картки з політиками

Цей набір карток містить політики, згадані в **Переглянутій Європейській хартії про участь молоді в місцевому та регіональному житті**, разом із заходами для участі молодих людей в їхніх громадах і прикладами участі молоді в межах згаданих політик з українських і європейських просторів.²³ Картки не містять повного переліку політик, заходів, прикладів й можуть бути доповнені.

Як грати?

Гра розрахована на необмежену кількість гравців/гравчинь (оптимально від двох до п'яти) і ведучого/ведучої (необов'язково).

1. Кожен гравець / кожна гравчиня має:

- визначити дотичну до молоді сферу політики (або витягти наосліп – це дозволяє почати одразу з другого кроку), яку хоче дослідити й посилити;
- обрати поле (з зірками чи цифрами), де є старт, фініш і 12 кроків між ними, і фішку*;
- пересувати свою фішку від старту до фінішу згідно з указівками на полі;
- бути креативним/креативною, повертатися до власного досвіду й чути досвід інших.

2. Гра «Рішення є!» передбачає рівну участь усіх гравців/гравчинь. Це означає, що всі рішення в грі ухвалюють спільно, необов'язково консенсусом, може бути більшістю. Кожен стіл (група учасників та учасниць) на початку гри **вирішує, як вони будуть ухвалювати рішення**. Цей механізм розвиває компетентності ведення діалогу та практику домовляння. Гра не виключає наявності ведучого/ведучої, які не беруть участі в грі, але допомагають іншим з правилами, картками, ходами, а також можуть фасилітувати обговорення після гри.

3. Гра починається з того, що гравець/гравчиня має пересунути власну фішку на перший крок (або на другий, якщо витягли політику наосліп) на полі й виконати одну з наступних дій залежно від кроку.

Варіанти ходів на полі:

БАР'ЄРИ: гравець/гравчиня має витягти з колоди бар'єрів одну картку, зачитати її іншим вголос і пояснити, як він/вона зможе подолати свій бар'єр у прив'язці до вже обраної сфери політики. Якщо гравець/гравчиня може придумати й пояснити цей зв'язок, **група гравців/гравчинь ухвалює рішення – погоджує або не погоджує пояснення**. Якщо група приймає пояснення, гравець/гравчиня пересуває власну фішку на наступний крок на полі. Далі хід переходить до наступного гравця/гравчині.

- Якщо група не погоджує пояснення того/тієї, чий хід, цей гравець / ця гравчиня залишається на місці. У наступному колі для ходу гравець/гравчиня бере ще одну картку бар'єрів.

23. Навчальний посібник для проведення навчання за Типовою загальною короткостроковою програмою підвищення кваліфікації для державних службовців та службовиць і посадових осіб місцевого самоврядування «Молодіжна політика, заснована на підходах участі».
URL: <https://rm.coe.int/-/1680ae0ef2>

* Запропонуй власну фішку, щось невелике: монетка, гумка, льодяник тощо.

БАР'ЕРИ + ФОРМА УЧАСТІ: гравець/гравчиня має витягти одну картку з колоди бар'єрів і ще одну картку з колоди форм участі, зачитати обидві картки іншим вголос і пояснити, як він/вона зможе подолати свій бар'єр за допомогою отриманої форми участі та в прив'язці до вже обраної сфери політики. Якщо гравець/гравчиня може придумати й пояснити цей зв'язок, то він/вона пересуває власну фішку на наступний крок. Хід переходить до наступного гравця / наступної гравчині.

 Якщо група не погоджує пояснення того/тієї, чий хід, цей гравець/ця гравчиня залишається на місці. У наступному колі для ходу гравець/гравчиня бере ще одну картку бар'єрів і ще одну картку форми участі.

ПЗПМП: гравець/гравчиня має витягнути з колоди ПЗПМП одну картку, зачитати її іншим вголос і пояснити, як він/вона зможе за підтримки вказаних умов розвивати діяльність в обраній сфері політики. Якщо гравець/гравчиня може придумати й пояснити цей зв'язок, то він/вона пересуває власну фішку на наступний крок. Хід переходить до наступного гравця / наступної гравчині.

 Якщо група не погоджує пояснення того/тієї, чий хід, цей гравець/ця гравчиня залишається на місці. У наступний хід гравець/гравчиня бере ще одну картку ПЗПМП.

ПЗПМП + ПОСИЛЕННЯ: гравець/гравчиня має витягнути одну картку з колоди ПЗПМП і ще одну з колоди посилень, зачитати її іншим вголос і пояснити, як він/вона зможе за підтримки вказаних умов і з обраним посиленням розвивати діяльність в обраній сфері політики. Якщо гравець/гравчиня може придумати й пояснити цей зв'язок, то він / вона пересуває власну фішку на наступний крок. Хід переходить до наступного гравця / наступної гравчині.

 Якщо група не погоджує пояснення того/тієї, чий хід, цей гравець/ця гравчиня залишається на місці. У наступний хід гравець/гравчиня бере ще одну картку ПЗПМП і ще одну картку посилень.

ПОСИЛЕННЯ: гравець/гравчиня має витягнути з колоди посилень одну картку, зачитати її іншим вголос і пояснити, як він/вона зможе скористатися обраним посиленням, щоб розвивати діяльність в обраній сфері політики. Якщо гравець/гравчиня може придумати й пояснити цей зв'язок, то він/вона пересуває власну фішку на наступний крок або через один крок (якщо захоче). Хід переходить до наступного гравця / наступної гравчині.

 Якщо група не погоджує пояснення того/тієї, чий хід, цей гравець/ця гравчиня залишається на місці. У наступний хід гравець/гравчиня бере ще одну картку посилення.

СЮРПРИЗ: для того/тієї, хто стає на поле «сюрприз», гравець/гравчиня праворуч (в один хід) і ліворуч (в інший хід) обирають від однієї до трьох карток з будь-якого набору. Картки одного кольору не можуть повторюватися в наборі з трьох карток. Наприклад, це може бути три картки: одна картка бар'єрів, одна картка ПЗПМП й одна картка посилень. Або ж може бути лише одна картка бар'єрів чи посилень. Не може бути три картки бар'єрів або три картки посилень тощо.

 Якщо гравець/гравчиня успішно долають п'ятий хід з «сюрпризом», то вони пересувають власну фішку на хід номер сім, оминаючи шостий. Якщо не долають «сюрприз», ближчий до кінця гри (хід 10 або 11), то вертаються в гри на два ходи назад (на 8 або 9 відповідно). Стрілки на полях указують ці напрямки руху.

ОБЕРИ: на цьому полі гравець/гравчиня може обрати будь-яку картку за власним бажанням і зіграти її відповідно до вже описаних варіантів.

ЗМІНИ ПОЛІТИКУ: у цьому місці гравець/гравчиня може (не обов'язково) змінити політику. На цьому його/її хід закінчується.

Після гри можна обговорити її хід за допомогою запитань для обговорення, які представлені в інструкції.

Загальні правила

- Усі зіграні картки (ті, які були озвучені й рішення для яких були погоджені) гравець/гравчиня може лишати собі, щоб після завершення гри оцінити власні кроки.
- Усі варіанти подолань бар'єрів, застосувань умов ПЗПМП і посилень мають бути пов'язані з обраною політикою.
- Якщо гравець/гравчиня не може запропонувати варіант рішення/застосування, він/вона лишається на місці. Картки, які не вийшло подолати, відкладають окремо до обговорення після завершення гри. У наступному колі вони грають той самий крок, знов беруть відповідні картки.
- На полях також є швидко-стрілочки, які в разі успішного ходу можуть допомогти перескочити вперед. У разі неуспішного ходу (коли інші гравці/гравчині не прийняли пояснення) ці стрілочки переносять гравця/гравчиню назад на кілька кроків (див. опис «сюрприз»).

Гра закінчується, коли хоча б один гравець / одна гравчиня доходить до фінішу (всі гравці/гравчині можуть одночасно дійти до фінішу). Перемагає той/та/ті, хто дійшли до фінішу. За домовленістю група може ухвалити інше правило – гра триває, поки всі дійдуть до фінішу.

Роль ведучої/ведучого.

Ведуча/ведучий допомагає розібратися з картками, радить, коли погоджувати або не погоджувати пропоновані пропозиції, підказує правила.

Не є обов'язковим елементом гри.

Обговорення.

Ця гра розроблена як освітній ресурс, тобто початкова її мета – створити простір для навчання про участь молодих людей у ухваленні рішень, що їх стосуються.

Пропонуємо після гри обговорити такі питання:

- Як почуваетесь? (важливо дізнатися емоції гравців/гравчинь у кінці гри).
- Що дізналися нового про участь молоді?
- Які з бар'єрів вам знайомі (з ними стикалися ви особисто або ваші друзі)? Як ви почувалися, коли долали ці бар'єри?
- Які форми участі вам уже знайомі, бо ви їх застосовували у вашому досвіді?
- Що би ви хотіли додати до якогось з набору карток?
- Які умови з ПЗПМП підходу (право, засоби, підтримка, можливості або простір) можуть посилити участь молодих людей у вашій громаді? Наведіть конкретні приклади.
- Що особисто вам допомагає брати участь в ухваленні рішень, що вас стосуються?
- Що з того, що побачили у ваших картках або картках інших, ви захотіли спробувати втілити в життя? Як ви це плануєте зробити?

Як проходить гра?

Приклад гри від Альони Глазкової, консультантки Ради Європи.

Тож, уявімо, що ми вже прочитали інструкцію і розуміємо, як грати. Обираємо поле. Я обираю з цифрами, які означають кожний хід. Зважаючи на те, що першим моїм ходом має стати картка з бар'єром разом з картою форм участі (дивись одиничку), я вирішую обрати політику наосліп – так я можу пропустити перший хід і почати одразу з другого. Отримую політику з питань спорту, відпочинку й асоціативного життя. Мій другий хід – це картка ПЗПМП і посилення.

Моя картка ПЗПМП:

«Громадська організація для мешканців/мешканок працездатного віку чотирьох областей провела дослідження щодо потреб населення. На основі цього дослідження створені проекти для розвитку, підтримки та сталості громадян/громадянок: освітній «Курси з англійської мови», «М'які навички ведення власної справи», тренінги з написання резюме».

Моє посилення:

«Ти два роки проводив/проводила заняття клубу розмовної англійської мови в молодіжному центрі на волонтерських засадах. Тепер ти працюєш у молодіжному центрі й, окрім англійської, проводиш навчання з громадянської освіти».

Тепер, щоб просунутися далі полем, я маю поєднати логічно ці дві картки й обрану політику. Та ж вони ідеально пасують одне одному! Тож я запропоную молодим людям разом провести в їхньому молодіжному центрі заняття з англійської мови про літні види спорту (так і дізнаюся, що є популярним серед молоді).

Якщо інші учасники й учасниці приймають мою відповідь та обґрунтування, я просуваюся далі на трійку. Коли до мене доходить черга, я бачу, що в цьому полі трійка має напис «обери», що означає, що я можу обрати будь-яку картку. Оберу бар'єр. У моїй **картці бар'єрів** зазначено:

«Орган місцевого самоврядування не хоче співпрацювати з вами».

Що ж робити? Підкреслюю інтереси й потреби молодих людей, про які дізналась раніше. Запропоную активності зі свого молодіжного центру до цільової місцевої програми про молодь! Або ж ще зроблю публічний звіт про мої клуб англійської та громадянську освіту й запрошу представників/представниць органу місцевого самоврядування на одне (чи більше) з таких занять з молодими людьми. Це дозволить їм разом обговорити, як покращити політику у сфері спорту та відпочинку. Мені здається, що логічно. Якщо інші учасники та учасниці приймають мою відповідь та обґрунтування, маю рухатись далі. Коли до мене доходить черга, роблю свій хід. На кроку 4 – це **посилення**: «Ти отримав/отримала запрошення на тренінг для тренерів і тренерок».

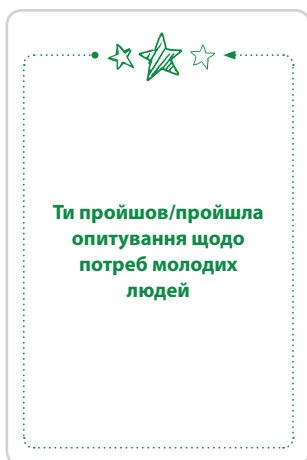
Супер! Стану тренеркою і буду ще якісніше проводити заходи для молодих людей, а потім запропоную додати в молодіжну програму регулярне навчання для тренерів і тренерок з неформальної освіти й навчати молодих людей у своїй громаді. Якщо інші учасники й учасниці приймають мою відповідь та обґрунтування, маю рухатись далі.

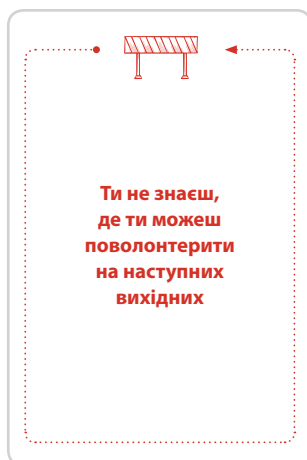

Рухаюся на крок 5. Коли до мене доходить черга, роблю свій хід. Тут у мене «сюрприз». В інструкції зазначено, що «для того/тієї, хто стає на поле «сюрприз», гравець/гравчиня праворуч (у перший хід) і ліворуч (у наступний хід) обирають від однієї до трьох карток з будь-якого набору. Картки одного кольору не можуть повторюватися в наборі з трьох наданих карток. Наприклад, це може бути три картки: одна картка бар'єрів, одна картка ПЗПМП й одна картка посилення. Або ж може бути лише одна картка. Не може бути три картки бар'єрів або ж три картки посилення тощо». Оскільки не маю сусідів, то оберу собі різноманітний набір: **посилення, бар'єр і форму участі**.

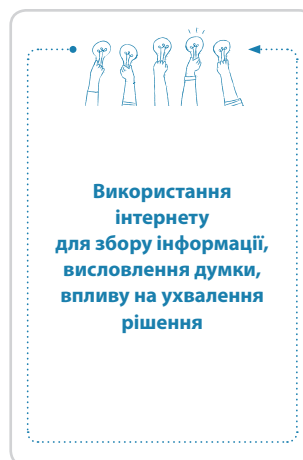
ПОСИЛЕННЯ:

БАР'ЄР:

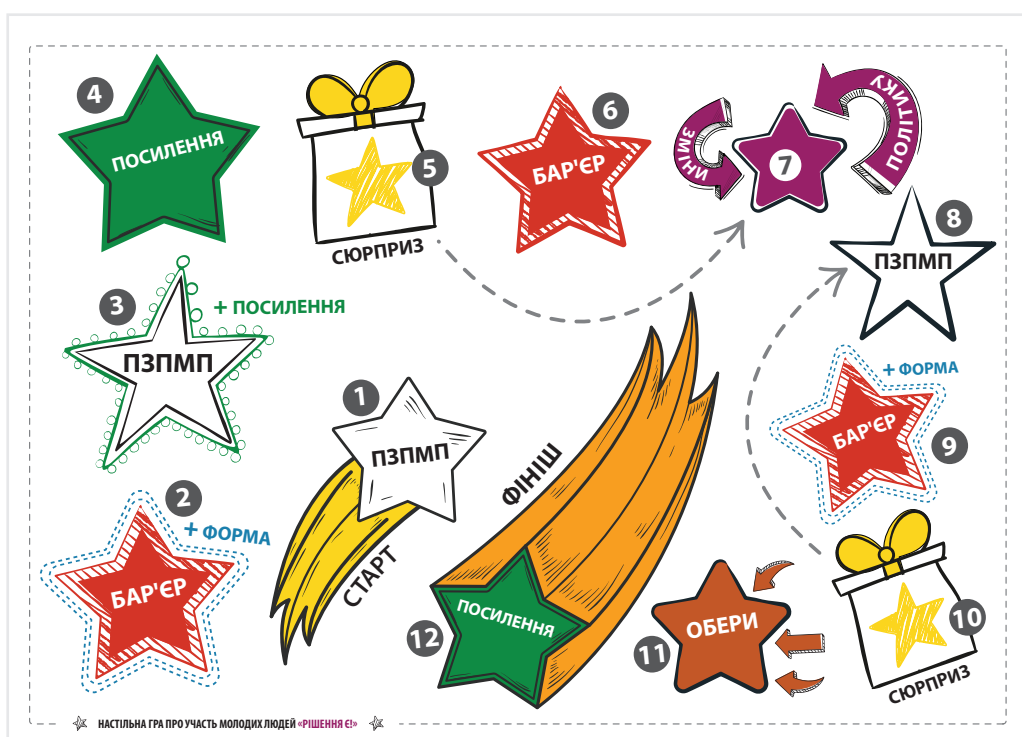

ФОРМА УЧАСТІ:

Я змогла розповісти про потреби молодих людей, пізніше зможу спитати про результати цього дослідження, а також про те, чи дослідники/дослідниці знають, де і як я можу задовольнити ці потреби. Використаю інтернет, щоб пошукати більше інформації про дослідників/дослідниць і про те, де я можу бути корисною цими вихідними. Можливо, є якісь спортивні чи культурні події, а я можу допомогти їм стати реальністю.

Так я просуваюся далі, а зважаючи, що хід з сюрпризом дозволяє мені перейти не на шостий, а на сьомий хід (дивись стрілки), то я тут. Сьомий хід на обраному полі – це **зміна політики**. Зміню свою політику на політику боротьби з насильством і злочинністю. На цьому хід закінчується. Далі я рухаюся наступними ходами. Припускаю, що принцип уже зрозумілий?

www.coe.int

Рада Європи є провідною організацією із захисту прав людини на континенті. Вона нараховує 46 держав-членів, включно з усіма державами-членами Європейського Союзу. Усі держави-члени Ради Європи приєдналися до Європейської конвенції з прав людини – договору, спрямованого на захист прав людини, демократії й верховенства права. Європейський суд з прав людини здійснює нагляд за виконанням Конвенції в державах-членах.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE